

၉၈၈၅၅၅

პიერ პაოლო პაზოლინი

ქუჩის ბიჭები

დიდგენის
ბიბლიოთეკა

პიერ პაოლო პაზოლინი
ქუჩის ბიჭები

Pier Paolo Pasolini
RAGAZZI DI VITA

იტალიურიდან თარგმნა ხათუნა ცხადაძემ

© Garzanti Editore s.p.a, 1955, 1988, 1996
© 1999, 2000, 2005, 2009, Garzanti S.r.l, Milano
Gruppo editoriale Mauri Spagnol
All rights reserved.

© გამომცემლობა „დიოგენე“, 2015, 2025
ყველა უფლება დაცულია.

ISBN 978-9941-11-908-8

www.diogene.ge

სარჩევი

1. ფერობედო 7
2. რიჩეტო 33
3. ვილა ბორგეზე. ღამე 63
4. ქუჩის ბიჭები 85
5. ცხელი ღამეები III
6. ბანაობა ანიენეზე 151
7. რომში 177
8. კუზიანი დედაბერი 217

1. ფერობედო

„მაცინის ძეგლთან...“

ხალხური

ივლისის მდულარე დღე თენდებოდა. რიჩეტო დილის ხუთ საათზე ადგა. პირველი ზიარება ელოდა. დონა ოლიმპიას ქუჩას რომ დაუყვა გრძელი რუხი შარვლითა და თეთრი პერანგით, ტიბრის ნაპირზე გოგობთან სალაბუცოდ გასულ გამონკეპილ ლანირაკს უფრო ჰგავდა, ვიდრე საზიარებლად მიმავალ ღვთის მონას. მასავით გამოპრანჭულ ძმაბიჭებთან ერთად შევიდა ტაძარში, სადაც ზუსტად ცხრა საათზე აზიარა დონ პიცუტომ, თერთმეტზე კი ეპისკოპოსმა ზეთიც სცხო. რიჩეტო ცმუკავდა: მონტევერდედან, ტრასტევერეს სადგურის მხრიდან, მანქანების ხმაური აღწევდა. მათი საყვირებისა და აღმუვლებული ძრავების გამაყრუებელი ხმა მზით გადახრუკულ გარეუბანსაც სწვდებოდა. ქადაგება რომ დაამთავრა, დონ პიცუტომ ორ-სამ ცინგლიან სტიქაროსანთან ერთად ეზოში გაიყვანა ბიჭები სურათის გადასაღებად. ეპისკოპოსი წინ მიუძღოდათ, აკურთხებდა და ლოცავდა ნაზიარები მოზარდების ოჯახების წევრებს. ნელა ადებდა თავზე ხელს თითოეულს, ისინიც სასოებით იყრიდნენ მუხლს ეპისკოპოსის წინაშე. რიჩეტოს მალე მობეზრდა იქაურობა. ველარ ისვენებდა. ერთი სული ჰქონდა, დამთავრებულიყო ეს ყველაფერი. ბოლომდე მაინც ვერ მოითმინა, დრო იხელთა, როცა არავინ უყურებდა, დაცარიელებულ ტაძარ-

ში შებრუნდა და ის იყო, უკანა კარიდან უნდა გამძვრალიყო, რომ ნათლიამისს შეეფეთა.

– ბიჭო, საით გაგინევია?

– საით და სახში, – მიუგდო რიჩეტომ. – მშია.

– მერე, ჩემთან არ მოდიხარ, შე ლანირაკო? სადილია გაშლილი.

ნათლიას სიტყვაც არ დაემთავრებინა, რომ რიჩეტო უკვე გარეთ იყო გავარდნილი და კისრისტეხით გარბოდა გავარვარებულ ასფალტზე. ქვევით რომი გუგუნებდა. იქ, მაღლა, ტაძართან, სიჩუმე იდგა. რალაცნაირი დაძაბული, დანალმული სიჩუმე. რიჩეტომ ტანსაცმლის გამოსაცვლელად სახლს მიაშურა.

ძველი მონტევერდედან გრანატიერამდე მოკლე გზაა: მინდორს გადაჭრი და მშენებარე სახლებს ჩაუვლი კუატრო-ვენტის გამზირზე. ჯერ დაუმთავრებელ და უკვე მოფახფახებულ შენობებს, ტალახის ვეებერთელა ტლაპოებს, ნავით სავსე ფერდობებსაც გაცდები და აბატ უგონეს ქუჩაც იქვეა, ორ ნაბიჯზე. მონტევერდეს მშვიდი, მოასფალტებული ქუჩებიდან გრატაჩელის უბნისკენ მიედინებოდა ხალხი: სატვირთო მანქანების რიგებს ბოლო არ უჩანდა, ყველაფერი ერთმანეთში ირეოდა: ფურგონები, ველოსიპედები, ავტომანქანები. რიჩეტო ქვევით, სანყობებისკენ მიმავალი ხალხის ნაკადს შეერია.

ფერობედო – რკინაბეტონის ქარხანა – უზარმაზარ ეზოსავით გაშლილიყო. ვეებერთელა, შემოღობილი მინდორი სტადიონს თუ საქონლის ბაზარს ჰგავდა. ლობეში კარი დაეტანებინათ: ერთ მხარეს ხის პატარა სახლები იდგა, მეორე მხარეს სანყობები ჩამწყრივებულიყო. რიჩეტო ხალხს მიჰყვა. ბრბო ხმაურით მიანყდა იქვე, შესასვლელში მდგარ შენობას, მაგრამ ოთხი გერმანელი გადაელობა. ამ ძიძგილაობაში რიჩეტომ ეზოში ამოყირავებულ პატარა მაგიდას მოჰკრა თვალი, ხელი სტაცა და გასასვლელისკენ მოკურცხლა. გარეთ გასულს უცხო ბიჭი შეეფეთა, რომელიც სანყობებისკენ გარბოდა.

– საით?

– სახში, რა საით?! – მიაყვირა რიჩეტომ.

– აქეთ ნამო, ბიჭო, უფრო კარგ რამეებს დაითრეე!

– კაი, – ჩაილაპარაკა რიჩეტომ, ნადავლი მიაგდო და ბიჭს გაეკიდა. მაგიდას ნამში დასწვდა ვილაც.

ბიჭთან ერთად შებრუნდა ეზოში. სანყოფნაში შექრნენ. რასაც დაინახავდნენ, ყველაფერს ტომრებში ტენიდნენ: რკინა-კავეულს, მავთულებს.

– აქეთ მოდი, ბიჭო, ნახე, ლურსმებია... – ეძახოდა ბიჭი.

მავთულების, ლურსმებისა და ათასგვარი ხარახურის გამო-საზიდად ხუთი გზა გააკეთეს დონა ოლიმპიამდე. შუადღე გადასული იყო, სიცხე ქვას ხეთქდა, მაგრამ ფერობედო ხალხით იყო გადაჭედილი. ერთმანეთს ასწრებდნენ, ფურგონებით, მანქანებით ეზიდებოდნენ ყველაფერს და ტრასტევერეს, პორტა პორტეხეს, სან-პაოლოს მიმართულებით მიიჩქაროდნენ. რახრახი, ბრაზაბრუხი, ლითონის ღრჭიალი ავსებდა გავარვარებულ ჰაერს. მეოთხე გზობაზე რიჩეტომ და უცხო ბიჭმა ღობესთან, ორ ფარდულს შორის, ცხენშებმული ურიკა დაინახეს. რიჩეტოს იარაღის სანყოფნაში ნაპოვნი ავტომატი მოეგდო მხარზე, ქამარზე კი ორი პისტოლეტი ჩამოეკონწიალებინა. ასე, კბილებამდე შეიარაღებული შეახტა ურიკას, მაგრამ გერმანელი გამოუდგა და ძირს გადმოაგდო.

სანამ რიჩეტო ჯართით სავსე ტომრებს ეზიდებოდა დონა ოლიმპიაზე, მარჩელო მეგობრებთან ერთად ბუონ პასტორეს უბანში აუზში ჩყუმპალაობდა. იქვე, ტალახიან მინდორზე, ბიჭები ფეხბურთს თამაშობდნენ.

– ე, რიჩეტო სადაა? – გაახსენდა უცვებ ანიოლოს.

– ზიარება აქ დღეს! – გასძახა მარჩელომ.

– ეგ თუ არ ეზიარა!

– მერე კიდევ ნათლიამისთანაა სადილზე...

იქ, ზევით, ბუონ პასტორეს აუზთან ჯერ არ იცოდნენ, რა ხდებოდა ფერობედოზე. მზე უმონყალოდ აჭერდა ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიას, კაზალეტოსა და მის უკან – პრიმავალეს უბანს. ბანაობას რომ მორჩნენ, ბიჭები ქვევით დაეშვნენ და მინდორი გადაჭრეს, სადაც გერმანელებს ბანაკი მოეწყოთ.

ნაბიჯს უკლეს. ბანაკს ათვალიერებდნენ გარედან, რომ მისაბმელიანმა მოტოციკლეტმა ჩამოიხრიგინა და ზედ წამომჯდარმა გერმანელმა გადმოსძახა:

– Rausch, საშიში ზონაა! – იქვე ახლოს სამხედრო ჰოსპიტალი იყო.

– ამ ჩემ ფეხებს! – მიაყვირა მარჩელომ. მოტოციკლეტმა სვლა შეანელა, გერმანელი მისაბმელიდან გადმოხტა და ისეთი სთხლიშა სახეში მარჩელოს, რომ ჰაერში დააბზრიალა. მარჩელოს სისხლი წასკდა გახეთქილი ტუჩიდან. დაიკუზა, საჯდომი მიაშვირა გერმანელს, ერთი მაგრად მიაკუა და კისრისტეხით დაეშვა დაღმართში. მეგობრებიც მიჰყვნენ. ღრიალითა და ხარხარით ირბინეს ყაზარმამდე და დანარჩენებს შეუერთდნენ. ბიჭები ტალახში ამოსვრილენ, ოფლში გახვითქულები დახვდნენ.

– რას შვებით, ე? – გოცებულები მიაჩერდნენ ახალმოსულებს.

– რას უნდა ვშვებოდეთ? – გაიკვირვა ანიოლომ.

– ფერობედოზე არ ჩახვედით? იმდენი რამეა!

ფერობედოსკენ დაეშვნენ. ავტოსახელოსნოს მიაშურეს, საიდანაც ხმაური ისმოდა.

– მატორი, მატორი მოვხსნათ, ბიჭო, დროზე! – დაიყვირა ანიოლომ, მარჩელო კი ჯართის გროვისკენ გავარდა. რიჩეტოს რომ არ შეეჩერებინა, თავკვივით ჩაიხრჩობოდა გუდრონით სავსე ვეებერთელა ორმოში:

– მარჩე, მარჩე, ძირს იყურე, ბიჭო!

მარჩელომ ჯართის შეგროვება გადაიფიქრა და რიჩეტოს გაეკიდა. რაღაც მიტოვებული საწყობი იპოვეს და წამში მოასუფთავეს იქაურობა: ზეთის ქილები ტომრებში ჩაყარეს, ლითონის დაზგებს ჯაჭვები შემოხსნეს, გამოხვეტეს ათასგვარი რკინა-კავეული და ჯართი, რაც ხელში მოხვდათ. მარჩელო უზარმაზარი ფუთით დაბრუნდა სახლში და უკანა ეზოში დაახვავა ნადავლი, რომ დედამისს თვალში არ მოხვედროდა, მაგრამ ოთახში შესულს დედა გაანჩხლებული დაეძგერა:

– სად დაეთრევი, შე უბედურო! – დაჰკიოდა და გამეტებით ურტყამდა თავში.

– საბანაოდ, საბანაოდ ვიყავით ბიჭები! – კალიასავით გამხმარი მარჩელო საცოდავად იგრინებოდა და დედის მუშტების მოგერიებას ცდილობდა. ამ დროს უფროსი ძმაც დაბრუნდა სახლში და უკანა ეზოში დახვავებული ჯართი დაინახა.

– ეს რა მოუთრევია! – აყვირდა. – სუ ნაგავს როგორ უნდა ეზიდებოდე, შე წვინტილიანო, შენა!

მარჩელომ ძმაც გაიყოლა ფერობედოზე. მანქანის საბურავები წამოზიდეს. სალამოვდებოდა. მზე საშინლად აჭერდა. ფერობედოზე იმდენი ხალხი ირეოდა, ბაზრობა გეგონებოდათ. თუ ვინმე კარგ საკბილოს მოჰკრავდა თვალს, აყვირდებოდა, გაიქცეოდა, გაიქცეოდა, გერმანელებო, რომ ნადავლში არავინ შესცილებოდა.

რიჩეტომ და მარჩელომ მშვენივრად აუღეს ალღო ამ საქმეს და მეორე დღეს კაჩარაზე დიდი ბაზრის დალაშქვრაც გადაწყვიტეს. ბაზრის კარები დაკეტილი იყო. უამრავი ხალხი მისწყდომოდა, გერმანელები შესასვლელებს სდარაჯობდნენ, შიგნით არავის უშვებდნენ, თუმცა გერმანელებზე მეტად „პაის“ ტიპები აქტიურობდნენ. ბრბო ნელ-ნელა იზრდებოდა, ჭიშკარს აწვებოდა, ღრიალებდა, ტორტმანებდა, მკვდარს და ცოცხალს უტრიალებდა პოლიციელებს. ბოლოს შეტევა დაიწყო და პოლიციაც დანებდა. გარშემო ქუჩები ხალხით იყო გადაძეძგილი, ბაზარი კი – სასაფლაოსავით ცარიელი. მზე აუტანლად აჭერდა. ჭიშკარი გაიღო თუ არა, ხალხმა იხუვლა და წამში აავსო ბაზრის ტერიტორია.

მთავარ ბაზარში საკბილო არაფერი იყო. დამპალი კომბოსტოს ფურცელიც არსად ეგდო. გამხეცებული, დასიცხული ბრბო საწყობებს მიაწყდა, დახლებქვეშ იქექებოდნენ, ყველას ეშინოდა, ხელცარიელი არ დარჩენილიყო. ბიჭებმა რალაც სარდაფს მიაგნეს,

* PAI – „იტალიის აფრიკული პოლიცია“, იგივე იტალიური კოლონიური პოლიცია, რომელიც 1936 წელს დაარსდა იტალიის აფრიკულ კოლონიებში წესრიგის დასაცავად და მეორე მსოფლიო ომის დასრულებამდე იარსება. 1943-1945 წლებში „პაი“ იტალიის ტერიტორიაზეც მუშაობდა.

ეტყობოდა, რომ სახვე უნდა ყოფილიყო: საგულდაგულოდ ჩარა-
ზული, გისოსებიანი ფანჯრებიდან ფუთები, ტომრები, თაროებზე
კი ვეებერთელა ყველის თავები მოჩანდა. ხმა ელვის სისწრაფით
გავრცელდა და ასობით ადამიანი ერთად მიანყდა სარდაფს. წამში
შენაგრეს კარი. რიჩეტო და მარჩელო შუაში აღმოჩნდნენ გაჭყლე-
ტილები, მინას ველარც ეხებოდნენ ფეხით. ბრბო მდორედ მიინევდა
სარდაფში ჩასასვლელი კიბისკენ. ხალხი ერთმანეთს აწვებოდა, ქა-
ლები კიოდნენ, სუნთქვა აღარ შეიძლებოდა. პატარა კიბე თვალის
დახამხამებაში გაიძეგა, რკინის მოაჯირმა მიწოლას ვერ გაუძლო,
გადატყდა, ვილაც ქალი კიბიდან გადავარდა და საშინელი ხმით,
თავით დაასკდა ქვის საფეხურს. გარედან ხალხი ისევ აწვებოდა.

– მოკვდა! – ილრიალა ვილაცამ სიღრმიდან.

– მოკვდა! მოკვდა! – აკივლდნენ ქალები, გასვლაც შეუძლე-
ბელი იყო და შემოსვლაც. მარჩელო ჯიუტად ცდილობდა კიბეზე
გზის გაკვალვას, მაინც ჩააღწია ბოლომდე, მკვდარ ქალს გადაახ-
ტა, სარდაფში შევარდა და ნადავლს დაეტაკა: ტომარაში ტენიდა
ყველაფერს, რაც ხელში მოხვდებოდა. ბიჭებმაც მიბაძეს. რიჩეტო
არ ჩანდა, ალბათ, გარეთ დარჩენილიყო. სანყობი რომ დაცარიელ-
და, ხალხიც ნელ-ნელა შეთხელდა, მარჩელომ ისევ გადაალაჯა ქა-
ლის გვამს, სარდაფის კიბე ამოირბინა და სახლისკენ მოკურცხლა.

თეთრ ხიდან მილიციის* პატრული დახვდათ. ნადავლი ჩა-
მოართვეს. მარჩელო ადგილიდან ფეხს არ იცვლიდა. ვერ გადაეწყ-
ვიტა, რა ექნა, განზე იდგა, გამწარებული, ცარიელი ტომრით და
რალაცას ელოდა. არც იცოდა, რას. მალე ხიდზე რიჩეტოც გამოჩ-
ნდა. კაჩარას მხრიდან მოდიოდა.

– რას შვები?

– რავი, ყველაფერი წამართვეს ამ დამპლებმა! – გაქვავებული
სახით ჩაილაპარაკა მარჩელომ.

– თავის ტრაკს მიხედონ რა! – გაცხარდა რიჩეტო.

* MVSN – „მოხალისეთა მილიცია ეროვნული უსაფრთხოებისთვის“ – სამხედრო
მონყობის სამოქალაქო მილიცია ფაშისტური იტალიის პერიოდში, 1923 წლიდან
1943 წლამდე, რომელიც საზოგადოდ „შავპერანგიანთა“ სახელითაა ცნობილი.

თეთრი ხიდის უკან, ცარიელ მინდორზე, უზარმაზარი მშენებლობა წამოეწყო. მშენებლობის უკან კუატრო ვენტის გამზირს ბოლო არ უჩანდა, შემდეგ კი მონტევერდეს უბანი იშლებოდა. რიჩეტო და მარჩელო მზის გულზე, გაქუცულ მდელოზე ისხდნენ და „პაის“ ხალხს გაჰყურებდნენ, ხალხს რომ ჩხრეკდნენ საგულდაგულოდ. ცოტა ხანში ხიდს პატარა ბიჭები მოადგნენ, ტომრები ყველით ჰქონდათ სავსე. პოლიცია მათაც გადაელობა, მაგრამ ბავშვები ნადავლის დათმობას არ აპირებდნენ, გაჯგიმულები, ადგილიდან არ იძროდნენ. ბოლოს პოლიციელები დანებდნენ, ბიჭებს მოეშვენ და სხვებსაც დაუბრუნეს ჩამორთმეული საქონელი. მარჩელო და რიჩეტო გახარებულები, ასკინკილით გაიქცნენ სახლისკენ, თან ანგარიშობდნენ, რამდენს გამორჩებოდნენ გადაამყიდველს. დონა ოლიმპიაზე დაეშვენ. დანარჩენებიც მალე მიმოიფანტნენ. თეთრ ხიდზე, გერმანელებთან ერთად, მზეზე ადულებული ნაგვის სიმყრალე დარჩა.

პატარა გორაკის ძირში, რომელსაც „ბრწყინვალე მთას“ ეძახდნენ, მიწა დაეტკუნათ და სათამაშო მოედანი მოესწორებინათ. გორაკის იქით მონტევერდე და ფერობედო იშლებოდა, ჰორიზონტზე კი ზღვა ციმციმებდა წვრილ ზოლად. შაბათი დღე იყო, ბავშვებს ყელში ამოსვლოდათ თამაში. უფროსი ბიჭები კარქვეშ იდგნენ წრეზე და ერთმანეთს უგორებდნენ ბურთს მოჭრილი დარტყმებით. ოფლი ღვარად ჩამოსდიოდათ, მაგრამ არ უნდოდათ საგარეო პიჯაკებისა და ცისფერი შალის, შავ-ყვითელ ზოლიანი სვიტერების გახდა. რალაცნაირად, თითქოს ხუმრობით აგორავებდნენ იმ ბურთს, ბავშვები კი გაოცებულები მისჩერებოდნენ: გიჟი თუ ითამაშებდა იმ სიცხეში და თანაც – ასეთი გამოპრანჭული. ახალგაზრდები ლაზლანდარობდნენ, ერთმანეთს დასცინოდნენ, თუმცა სხვას მათი დაცინვის სურვილი ნაკლებად გაუჩნდებოდა, პატარები მოწინებთ უყურებდნენ.

ბიჭები ბურთს გადასცემდნენ, ფეხით აჩერებდნენ, დროდადრო ორიოდ სიტყვას გადასძახებდნენ ერთმანეთს.

– რა ლელვივით მოფლაშულხარ, ბიჭო, ალვა! – გასძახა ერთერთს შავტუხა, ყელეთი თმაგადაზეპილიმა ბიჭმა.

– მიდით, ქალაჩუნებო! – და უკულმა დაარტყა ფეხი ბურთს.

– გააჯვი რა! – შეეხმინა ალვარო. ძვლიანი სახე, მონჯღრეული ნაკვთები და ვეებერთელა თავი ჰქონდა. მოხდენილი მოძრაობა სცადა, ფეხი ასწია, რომ ქუსლით დაერტყა, მაგრამ ააცილა და ირიბად წაჰკრა. ბურთი ნელა გაგორდა რიჩეტოსა და ბიჭებისკენ, რომლებიც ტალახიან ბალახზე მიწოლილები ადევნებდნენ თვალს სანახაობას.

ანიოლო წამოიზღაზნა და უხალისოდ გადაუგდო ბურთი ბიჭებს.

– სწრაფად არ მოგივიდეს განძრევა! დიდი შრომა ელის საღამოს, რა ქნას! – გადახედა როკომ ალვაროს.

– მილებზე მიდიან ამაღამ, – ჩაილაპარაკა ანიოლომ და ბიჭებს გახედა. ამ დროს ფერობედოდან საყვირის ხმა მოისმა. სხვა მხრიდანაც აჰყვენენ ქარხნები: ტესტაჩოდან, პორტოდან, სან-პაოლოდან. სამი საათის საყვირი იყო. მარჩელო და რიჩეტო უხმოდ წამოდგნენ. თაკარა მზის ქვეშ თეთრ ხიდამდე თამაშ-თამაშით ჩაუყვენენ ოზანამის ქუჩას. იქიდან 13 ან 28 ნომერს ჩამოეკიდებოდნენ და ფერობედოზე დაწყებულ და კაჩარას ბაზარზე გაგრძელებულ საქმეს სადმე დაამთავრებდნენ. ხეტიალს ადგილი არ სჭირდება. ასე იყო ყოველთვის. ისე, რიჩეტო კი მუშაობდა ცოტა ხანს: ვილაც მონტევერდელმა ტიპმა დაიქირავა ერთხელ მოჯამაგირედ, ტომრებს აზიდვინებდა, აქეთ-იქით არბენინებდა. მერე ამას ხელი წაუცდა, რალაც მოიპარა და იმანაც გამოაპანლურა. მოკლედ, ახლა უაზროდ ყიალში ატარებდა დღეებს დონა ოლიმპიაზე, მონტედი კასადიოზე. მინდორზე ბურთს აგორავებდა ბიჭებთან ერთად. ნაშუადღევს ქალები მოდიოდნენ ხოლმე და იმ გადამწვარ ბალახზე სარეცხს აფენდნენ. იქით, მოედანზე, გრატაჩელისა და მონტედი სპლენდორეს შორის, ბიჭები სულ ფეხბურთს თამაშობდნენ, ასობით ბიჭი თამაშობდა იმ მზით გადახრუკულ ეზოებში, გამხმარ ბალახზე, ვია ოზანამისა და დონა ოლიმპიაზე, „ჯორჯო ფრანჩესკის“ სკოლის შენობის წინ, რომელიც ახლა დევნილებით და ვალების გამო ბინებიდან გამოყრილებით იყო სავსე.

რიჩეტო და მარჩელო გარიბალდის ხიდთან ჩამოხტნენ ტრამ-
ვაიდან. მზე აუტანლად აცხუნებდა. ხიდის ქვეშ მობანავეები ჭყუმ-
პალობდნენ. რიჩეტო და მარჩელო, მოაჯირის გავარვარებულ
რკინაზე ნიკაპჩამოყრდნობილები, ერთხანს ზევიდან აკვირდებოდ-
ნენ ხალხს: ზოგი მზეზე იწვა, ზოგიც ბანქოს თამაშობდა. ვერ გა-
დაენწყვიტათ, საით წასულიყვნენ. მერე მოითათბირეს და ნახევრად
ცარიელ, დანჯღრეულ ტრამვაის შეახტნენ, სან-პაოლოსკენ რომ
მიჯაყჯაყებდა. ოსტიას სადგურთან ჩამოხტნენ და ბართან და გა-
ზეთების ჯიხურთან სიგარეტის ნამწვები მოაგროვეს: დაოთხილები
დაცოცავდნენ მაგიდებს შორის. მალე მობეზრდათ იქაურობა. თან
აუტანლად ცხელოდა, ზღვიდან მობერილი ნიავიც არ შველოდა.

– შენა, რიჩე!.. – მარჩელო გაღიზიანებული ჩანდა. – ხო არ
გვებანავა?

– წამო, რა... – დაიღრეჯა რიჩეტო და მხრები აიჩეჩა.

პაოლინოს პარკისა და სან-პაოლოს ტაძრის მოოქრული ფასა-
დის უკან, ვეებერთელა ჯებირის მიღმა, ტიბრი მიედინებოდა. ჯები-
რის კედელზე უამრავი წარწერა გაეკრათ. მდინარე ცარიელი იყო,
არც საბანაო ადგილები იყო მოწყობილი, არც მობანავეები ჩანდნენ,
არც ნაგები. მარჯვენა ნაპირი ამწეებით იყო გადაძქვილი. შორს
რომის აბურძენილი ანტენები და საკვამურები მოჩანდა, ცაში ქარ-
ხნის უზარმაზარი მილი იყო აშვერილი. გადახრუკული და ბინძური
ფერდობის ზემოთ, ჰორიზონტზე, კოხტასახლებიანი მონტევერდეს
უბანი იშლებოდა: შორიდან სინათლეში ჩაკარგულ პანანინა კოლო-
ფებს ჰგავდნენ. იქვე, ქვევით, მშენებარე ხიდის ბურჯები ჩანდა,
ბურჯების ძირში ბინძური წყალი გუბდებოდა და მორევივით ტრია-
ლებდა. სან-პაოლოს მხარეს მდინარის ნაპირი ლერწმებსა და ხავსს
დაეფარა. მარჩელომ და რიჩეტომ დამრეცი ფერდობი ჩაირბინეს და
ხიდის პირველ ბურჯს მიადგნენ, ზედ ნაპირთან. თუმცა იქ ბანაობა
არ ღირდა. გადაწყვიტეს, ცოტა მოშორებით შესულიყვნენ წყალში,
სადაც მდინარე ფართოდ უხვევდა და იშლებოდა.

რიჩეტო შიშველი იწვა ბალახზე, ხელები თავქვეშ ამოედო და
ცას აპყურებდა.

– ოსტიაში ყოფილხარ? – უცებ მიუბრუნდა მარჩელოს.
– ბიჭო, – უპასუხა მარჩელომ, – მანდა ვარ დაბადებული, არ იცი?

– როდის მითხარი, მე რა ვიცი!

– და რა?

– გემით თუ ყოფილხარ ოსტიაში, ზღვაში, რა... – დაინტერესდა რიჩეტო.

– კი-მეთქი.

– სადამდე? – არ ეშვებოდა რიჩეტო.

– რიჩე, მომეშვი რა, რა გამიტრაკე! რავი, სამი წლის ვიქნებოდი, რა მახსოვს!

– მასე მეცა ვარ ნამყოფი! – შეაწყვეტინა რიჩეტომ.

– გააჯვი რა... სუ იქ დავდიოდი, ბიჭო, ბიძაჩემს იალქნიანი ნავი ყავდა!

– მიდი, მიდი, გაიარე! – დაემანჯა რიჩეტო.

– ტივები, ბიჭო!! ფიცრები!! – წამოხტა უცებ მარჩელო. – ფიცრები! – წყალს დანჯღრეული, დამპალი ყუთები მიჰქონდა. რიჩეტო და მარჩელო ნაპირს მიადგნენ. ნაპირთან წყალი ბლანტი იყო, შავი, ზეთოვანი.

– აუ, როგორ მინდა ზღვაში გასვლა გემით... – ჩაილაპარაკა რიჩეტომ, გულდანყვეტილი გასცქეროდა ყუთს, ათას ნაგავში რომ ტივტივებდა.

– ხო იცი რო ჩირიოლაზე აქირავებენ, – უთხრა მარჩელომ.

– მერე ფული?... – მოიღუშა რიჩეტო.

– მოიცა რა, ჩვენ ვერ ავალთ წყალსადენზე? არ გკიდია, ბიჭო? – მარჩელოს თვალები უბრწყინავდა. – ანიოლეტოს აქ იარაღები.

– ვინც არა! – გახედა რიჩეტომ.

გვიანამდე შერჩნენ მდინარეზე. ნაპირზე იწვნენ, თავქვე მტვრითა და ოფლით გაზინზლული შარვლები ამოედოთ. არსად ერქარებოდათ. გარშემო მხოლოდ დაბალი ბუჩქები და გამხმარი ლერწმები იყო, მეტი არაფერი. თავთხელში ხრეში და წყალმცენარეები მოჩანდა. კარგა ხანს ერთობოდნენ წყალში ქვების სროლით, ნახევრად

შიშვლები: ან მეორე ნაპირისკენ ცდილობდნენ ქვის მიწვდენას, ან დაბლა, წყლის ზედაპირზე მოტრიალე მერცხლებს უმიზნებდნენ.

ყვირილით, ბლუჯა-ბლუჯად ისროდნენ ხრეშს. წვრილი კენჭები ჰაერში იშლებოდა და ჩხრიალით იბნეოდა წყლის ზედაპირსა და ხავსიან ნაპირზე. რამდენჯერმე ბუჩქებისკენაც ისროლეს. შორიდან კაცის ყვირილი მოისმა. მარჩელო და რიჩეტო გაოცებულები მიაჩერდნენ ბუჩქებს. შებინდებულზე კარგად არ ჩანდა, მაგრამ აშკარად ზანგი იყო, მუხლებზე იდგა და რალაცას ყვიროდა. მიხვდნენ, რაც ხდებოდა, კისრისტეხით მოკურცხლეს მოკლეზე. თავი სამშვიდობოს დაიგულეს თუ არა, გაჩერდნენ, ისევ მოხვეტეს ხრეში და ახლა საგანგებოდ დაუშინეს იქით, საითაც ზანგი ეგულებოდათ.

ბუჩქებში ახლა ქალი გამოჩნდა, ჯერ თავი წამოყო, მერე ფეხ-ზე წამოხტა. ძუძუებგადმოყრილი იდგა და კიოდა.

– მოკეტე რა! – უყვიროდა რიჩეტო. – რა იყო, ტყნაური არ გაცალეთ, ჩათლახო?

ამ დროს ზანგიც წამოიმართა, შარვალი ამოიწია და მათკენ გამოიქცა. ცალი ხელით ხვანჯარს იჭერდა, მეორით კი დანას იქნევდა და გაცოფებული ღრიალებდა. ახლა კი იკადრეს და თავქუდმოგლეჯილები გაიქცნენ. გვიშველეთო, გაჰკიოდნენ. ჯერ მდინარის დამრეცი ნაპირი აირბინეს, მერე კი ზევით, ჯებირისკენ, აცვივდნენ გულამოვარდნილები. ჯებირიდან გადმოხედეს მდინარეს: ზანგი ქვევით იდგა, დანას იქნევდა და რალაცას ყვიროდა. რიჩეტო და მარჩელო ერთმანეთს უყურებდნენ და სიცილით იხოცებოდნენ. სამშვიდობოს რომ დაიგულეს თავი, რიჩეტო მინაზე გაგორდა.

– ვაიმე, ვაიმე, ვაიმე!!! ჰა, ჩაიჯვი, მარჩე?

სან-პაოლოსთან იყვნენ. ტაძრის მოოქრული ფასადი ჩამავალი მზის შუქზე ლაპლაპებდა. ქვევით პარკი ჩეკინიოლადან გამოსული მუშები და ჯარისკაცებით იყო სავსე. ბიჭები ჩაბნელებული ბილიკით მიუახლოვდნენ ტაძარს. გარშემო არავინ იყო. ტაძრის კედელთან ბრმა მათხოვარი იჯდა ხელგანვდილი. კედელს მიყუდებოდა, ფეხები მინაზე გაეშალა.

რიჩეტო და მარჩელო ძლივს სუნთქავდნენ, ტროტუარზე ჩამოსხდნენ დასასვენებლად. ფეხის ხმა გაიგო თუ არა, უსინათლო მოთქმას მოჰყვა. ფეხებშუა ხურდით სავსე ქუდი ედო. რიჩეტომ იდაყვი ნაჰკრა მარჩელოს.

– მიდი, ნელა... – უჩურჩულა მარჩელომ.

ცოტა შეიცადეს. სული მოითქვეს. რიჩეტომ ისევ გაჰკრა იდაყვი, ხელით ანიშნა, რა ვქნათო? მარჩელომ მხრები აიჩეჩა, რაც გინდა, ის ქენიო. რიჩეტომ დაუბღვირა, ბრაზისგან წამოწითლდა. უჩურჩულა:

– ქვევით დამელოდე.

მარჩელო წამოდგა და ბილიკს გაუყვა ხეივნისაკენ. როგორც კი თვალს მიეფარა, რიჩეტომ მიმოიხედა, ბრმას უხმაუროდ მიუახლოვდა, ქუდში ჩაყრილი ხურდა მუჭით წამოხვეტა და მოკურცხლა. კარგად რომ მოშორდნენ იქაურობას, ლამპიონის ქვეშ გადათვალეს ფული. თითქმის ხუთასი ლირა იყო.

მეორე დღეს დედათა მონასტერს და მთელ გარიბალდის ქუჩას წყალი შეუწყდა.

რიჩეტომ და მარჩელომ დონა ოლიმპიაზე ნახეს ანიოლო, სკოლის შენობის წინ, მთვარის შუქზე ფეხბურთს თამაშობდა ბიჭებთან ერთად.

– წამო, იარაღები გამოიტანე, – დაუძახეს. ანიოლომ თამაში მიაგდო და აედევნა. სან-პანკრაციოს ქუჩით ტიბრისკენ დაემშენენ, შესაფერის ადგილს ეძებდნენ. მანარას ქუჩა არჩიეს, ამ დროს უკაცრიელი იყო ხოლმე, ვერავინ შეამჩნევდა. დაწყებულიც არ ჰქონდათ საქმე, რომ მათ თავზე აივნის კარი გაიღო.

– მანდ რას აკეთებთ? – გადმოსჩხავლა ვილაცამი.

რიჩეტომ ახედა. აივანზე გაპუტული ქათამივით დედაბერი იდგა.

– არაფერი, ქალბატონო, კანალიზაცია გაიჭედა!

წამში მოათავეს საქმე. ანიოლომ და რიჩეტომ ზურგზე წამოიგდეს ჭის ყელი და სარქველი და ნელა დაიძრნენ ჯანიკოლოსკენ, სადაც ძველი სპორტული დარბაზის მიტოვებული შენობა ეგუ-

ლებოდათ. ბნელოდა, მაგრამ ანიოლო გაჩვეული იყო: უზარმაზარი რკინის ქანჩი გამოათრია საიდანღაც და წამში დაამსხვრია თუჯის სარქველი.

ახლა მყიდველი უნდა ენახათ. ამაზეც ანიოლომ იზრუნა. ჩინ-კუეს ჩიხისკენ წავიდნენ. ქუჩაში კაციშვილი არ იყო, ორიოდე ლოთი დაბოდილობდა აქა-იქ. ერთი სახლის ფანჯრებს მიადგნენ. ანიოლომ პირთან მიიბჯინა ხელები და ჩუმად დაიძახა:

– ანტო!

ფანჯარაში ვილაც გადმოდგა. ცოტა ხნის შემდეგ ანტონიო გამოჩნდა კარში. სარდაფი გაულო ბიჭებს, უცებ აუნონა ნადავლი და ორი ათას შვიდასი ლირა ჩაუთვალა. სამოცდაათი კილო გამოვიდა. რადგან დანყებული ჰქონდათ, გადანყვიტეს, საქმე ბოლომდე მიეყვანათ. ანიოლო სახლში გაიქცა ცულის მოსატანად. მალე მობრუნდა და ჯანიკოლოს კიბეს აუყვინენ. საკანალიზაციო ჭას თავი ახადეს და ჩაძვრნენ. ცულით ჯერ ისე დაჭეჭყეს დიდი მილი, რომ წყალი არ გამოსულიყო და ექვსი-შვიდი მეტრის სიგრძის ნაჭერი ჩამოაჭრეს. სპორტულ დარბაზში დაბრუნდნენ, მილი გააბრტყელეს, დაჭრეს და ტომარაში ჩაანყვეს. კილოში ას ორმოცდაათ ლირას გამორჩნენ ანტონიოს.

თორმეტი საათი იქნებოდა, გრატაჩელის რომ მიაშურეს. ალვარო, როკო და სხვა ბიჭები კიბეზე ბანქოს თამაშობდნენ. როკოს სახლის კიბის უჯრედზე, პირდაპირ ფილაქანზე ეყარნენ ნიფხვებით. კიბე შიდა ეზოს გადაჰყურებდა. ანიოლოს სახლში წასასვლელად მაინც იქ უნდა გაეელო, რიჩეტო და მარჩელოც მიჰყვინენ. ცოტა ხნით გაჩერდნენ დიდებთან ერთად სათამაშოდ და ნახევარი საათიც არ იყო გასული, რომ ბოლო ლირამდე წააგეს ნაშოვნი ფული. კიდევ კარგი, ნავით გასასეირნებლად ის ხურდა ჰქონდათ, ბრმას რომ ააცალეს: რიჩეტოს ფეხსაცემელში ჩაემალა ნადავლი.

– ლანირაკებიც მოსულან, – ჩაილაპარაკა ბორანზე მომუშავე გარუჯულმა ჯეელმა, როცა გავარვარებულ ტროტუარზე ბიჭებს მოჰკრა თვალი. რიჩეტო ტროტუარზე საქანელას შეახტა, ერთი

გაქანდ-გამოქანდა და ისევ ამხანაგებს აედევნა, რომ არ ჩამორჩენოდა: უკვე ტიბრზე მოტივტივე ბაქანთან იდგნენ და ფულს უწვდიდნენ ორაციოს ცოლს. ჯიჯეტო უფშურად შეხვდა კლიენტებს.

– აქეთ, – მიუგდო და სამივეს ერთ კარადაზე მიუთითა.

ბიჭები შეყოყმანდნენ.

– რას დამდგარხართ? – დაუყვირა ჯიჯეტომ. – მე ხო არ გაგხადოთ?

– წადი შენი... – ჩაილაპარაკა ანიოლომ და მაისური გადაიძრო.

– ქვეშაჯვია ნაბიჭვრები... სულიც გაგძრობიათ თქვენც და იმ ჩათლახ დედათქვენებსაც... – ბურტყუნებდა ჯიჯეტო.

ბიჭები გახდილები იდგნენ, ტანსაცმელი ხელში ჩაებლუჯათ და დაბნეულები მისჩერებოდნენ.

– ჰა! რას დგახართ? – დაულრიალა ჯიჯეტომ. იმათ აღარ იცოდნენ, რა ექნათ. კაცმა ხელიდან გამოგლიჯა ტანსაცმელი, კარადაში შეყარა და გასალები გადაატრიალა. მისი ლანირაკი შვილი დამცინავად უყურებდა ახალმოსულებს. გასახდელი ახალგაზრდებით იყო სავსე: ზოგი შიშველი მიდი-მოდოდა, ზოგი საცვლებით იდგა, ზოგი სარკის წინ თმას ივარცხნიდა ღიღინით. ამათ ყველა აღმაცერად უყურებდა. ბიჭებმა სწრაფად შეიკრეს განიერი საბანაო კოსტუმები, გასახდელიდან გავიდნენ და მოტივტივე ბაქნის რკინის მოაჯირს მიადგნენ. ჯიხურიდან, სადაც ბარი იყო მოწყობილი, ორაციო გამოვარდა, კოჭლ ფეხს მოათრევდა და ღრიალებდა:

– კაცო, რამდენჯერ უნდა გითხრათ, არ შეიძლება-მეთქი მანდ მიყუდება, გადატყდება ეს დამპალი!

ბიჭები უხმოდ გაიძურნნენ, საშხაპეებისკენ გადაინაცვლეს. ორაციო კიდეც დიდხანს ბობოქრობდა დაბალ სკამზე ნამომჯღარი, წინ გაშვერილი ფეხით. ბარში ახალგაზრდები ბანქოს თამაშობდნენ. კლიენტების უმრავლესობა უხმოდ ადევნებდა თვალყურს თამაშს. ფეხები დანჯღრეულ მაგიდეებზე შემოეწყნოთ და ეწეოდნენ. ვინრო ბილიკზე, რომელიც მოტივტივე ბაქანს ნაპირთან აერთებდა, სიცხისგან ენაგადმოგდებულნი, გაქუცული ძაღლი იდგა. ძლივს